24. HADİS

YEMEK ÂDÂBI

عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«سَمِّ اللهَ وَكُلْ بِيَمِينِكَ ، وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ ».

Hadisin Türkçesi

Ömer İbni Ebû Seleme radıyallahu anhümâ şöyle dedi: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:

"Besmele çek! Sağ elinle ye! Hep önünden ye!"[24]

Açıklamalar

Bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz, bir çocuğa yemek âdâbını öğretmektedir.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde Ömer henüz dokuz yaşında olduğuna göre, bu olay meydana geldiğinde herhalde daha da küçüktü.

Resûl-i Ekrem, bu küçük yavruya anlayacağı dille ve basit ifadelerle hitap etmektedir:

"Oğul, besmele çek! Sağ elinle ye!

Hep önünden ye!" sözleri ne kadar sâde, mûnis ve gönül okşayıcı! Şefkat Pınarı Efendimiz herkese olduğu gibi üvey oğluna karşı da böylesine yakın ve sıcak! İslâm'ın yemek yeme edeplerini ona güzel bir üslûpla öğretiyor.

Bu hadîs-i şerîfin bazı rivayetlerinde Efendimiz'in "Sofraya yaklaş, yavrucuğum!" diye söze başladığı görülmektedir (İbn Hacer, el-İsâbe, II, 519). Demek ki sofraya mümkün olduğunca yakın oturmalıdır. Sonra Efendimiz ona besmele çekmesini tavsiye ediyor. Demek ki yemeğe "bismillâh" diye başlanacaktır. Şayet besmele çekmek unutulmuşsa, hatırlandığı zaman, yine Resûl-i Ekrem'in bir başka hadiste öğrettiği gibi, "baştan sona bismillah" denecektir. Sofradakilerden birinin herkesin duyacağı şekilde besmele çekmesi, ötekilerin de besmeleyi hatırlamasına yardımcı olur. Bir kişinin besmele çekmesi, sofradan şeytanı

24 Riyâzü's-Sâlihîn, Hadis No: 729 (Buhârî, Et`ime 2, 3; Müslim, Eşribe 108. Ayrıca bk. Tirmizî, Et`ime 47; İbni Mâce, Et`ime 8)

Açıklamalar

uzaklaştırmaya yetmekle beraber, herkesin ayrı ayrı besmele çekmesi uygun olur.

Besmele çekilmediği zaman, -Efendimiz'in buyurduğu gibi- şeytan o yemeğe ortak olur ve birlikte yer.

Bir şey içerken de besmele çekmelidir. Hatta ilaç içerken bile bu sünnete uymalıdır.

Yemeğin sonunda "elhamdülillâh" demenin İslâmî bir görgü kuralı ve bir sünnet olduğu başka rivayetlerde görülmektedir.

Efendimiz'in sağ elle yemek yemeyi tavsiye etmesi, bunun Müslümanların bir özelliği olduğunu gösterir. "Sakın sol elle yeyip içmeyin! Çünkü şeytan da sol elle yer, içer" hadîs-i şerîfi (Müslim, Eşribe 104-106) bu yasağın gerekçesi durumundadır. Resûl-i Ekrem Efendimiz'in bu konuya pek önem verdiğini, sol elle yiyip içmeyi uygun görmediğini şu olay daha canlı bir şekilde ortaya koymaktadır:

Sağ tarafın dinimizde ayrı bir önemi vardır. Ayakkabı ve elbise giyerken sağdan başlamak, bir yere sağ ayağını atarak girmek, bir yere girerken çıkarken sağda bulunanlara öncelik hakkı tanımak da birer sünnettir.

Yemek yerken hep önünden yemek, başkalarının önüne uzanarak onları rahatsız etmemek, İslâmî görgü kurallarından biridir.

Hadisimizin sonunda Ömer İbni Ebû Seleme, Peygamber aleyhisselâm'ın öğrettiği bu görgü kurallarını hayatı boyunca uyguladığını söylemektedir. Onun gibi Peygamber terbiyesiyle yetişmiş birine yakışan elbette budur. Bizim gibi Müslümanlara yakışan da, kendisini görme bahtiyarlığına eremediğimiz Peygamber Efendimiz'in sünnetlerini öğrenmek ve hayatımızı o sünnetlerin ışığıyla aydınlatmaktır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Sofraya mümkün olduğu kadar yakın oturmalıdır.
2. Yemeğe besmeleyle başlamalıdır.
3. Yemeği sağ elle yemelidir.
4. İnsan yalnız başına bile yese, hep önünden yemelidir.
5. İşte bu ve benzeri dinî görgüleri çocuklara küçük yaştan itibaren öğretmelidir.
6. Ashâb-ı kirâmın yaşça küçük olanlarının bile Peygamber sünnetine ne kadar bağlı oldukları görülmektedir.